

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

vychádza od roku 1991
ročník 34
apríl 2024
cena 1,90 eura

4

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Neuveriteľná sila lásky

NÁŠ ROZHOVOR

Ida POLANSKÁ (1937) sa narodila v Kremnici, ale väčšinu svojho života prežila v Dubnici nad Váhom. V meste, ktoré sa už v roku 1928 výstavbou záložnej továrne Škodových závodov v Plzni stalo priemyselným mestom, pričom na stavbe sa našla kostra mamuta, neskôr umiestnená v múzeu v Prahe. Ida a Ivan Polanskí prišli do Dubnice v čase povojnového rozvoja zbrojárskeho priemyslu na Slovensku. V roku 1988 patrili ZŤS k najväčším zbrojárskym podnikom v bývalom Česko-Slovensku. A byt Polanských sa stal miestom najväčšieho rozvoja samizdatu a zakladania kresťanských spoločenstiev na Slovensku. Brat pani Idy, Tibor Böhm, sa po novembri 1989 stal prvým generálnym prokurátorom Slovenskej republiky a neskôr aj ČSFR. Pani Polanská v rozho-

Ida Polanská

Foto Eva Zelenayová

vore pre Svedectvo spomína najmä na obdobie prenasledovania počas bývalého režimu a na známe mená z politiky.

● Vaša mamička sa narodila v Budapešti. Aký vplyv to malo na váš osobnostný vývoj?

Odpoviem spomienkou. Keď išla mamička s bratom Tiborom zo škôlky, prihovárala sa mu po maďarsky. Neodpovedal jej. Znovu sa mu prihovárala, Tibike, Tibike, prečo nič nehovoríš? A on jej: „No a ty nevieš, že ja som malý Slovák?“

Pokračovanie na 10. strane

V ČÍSLE

Ján Litecký Šveda
Vymazávanie dejín 2
Eva Zelenayová
Kádehácke rošády so Slováckmi 3

Margita Zimanová
Spýtali sme sa 3-4
Juraj Vrábel
Uviedli „Apoštola Košič“ do života 5

Ján Košiar
Uplynulo 75 rokov od plánovanej schizmy 6
Martin Lacko
Jubilant František Vnuk 8

Marián Tkáč
Prečo zaniklo Regnum Sclavorum? 9
Juraj Pohronec
Kruté gesto proti zakladateľovi festivalu 12

ročník 34 • apríl 2024

Vymazávanie dejín

Tento úvodník začnem pripomenutím poslednej strany tohto čísla Svedectva, kde je rehabilitačný rozsudok známeho vydavateľa samizdatov Ivana Polanského. Tento rozsudok je veľmi dôležitý. Najmä v dnešnej dobe si ho treba pripomínať, že bol postkomunistickými súdmi rehabilitovaný občan, ktorý bol odsúdený komunistickou justíciou za uverejňovanie dobových dokumentov o prvej Slovenskej republike. (Podrobnejšie si o tom môžete prečítať v článku „Polanského samizdaty“, ktorý bol uverejnený vo Svedectve č. 6/2023.) Aj sme si chvíľu naivne mysleli, že časy, keď sa prenasledoval už len iný názor na históriu, ako mali komunisti, sú za nami. Ale kdeže, opäť vstávajú noví bojovníci, mládež nová – Gottwaldova! Slovensko opäť nemôže mať svoje dejiny. Komunistické a eštablécké detičky, ktoré postupne ovládli všetky médiá, sa väčšinou za svojich predkov hanbia, lebo sami dobre vedia, že komunistické dejiny ich oteckov znamenajú poväčšine teror, vraždenie a mučenie. A nielen v 50. rokoch, kam by chytrácky chceli zamiesť všetku špinu, veď nepohodlní kňazi sa tu vraždili ešte koncom 80. rokov. Výsledok je ten, že Slovensko nesmie mať žiadnu históriu. Veď nedajbože, aby ešte niekoho nenapadlo porovnávať.

História? Zrkadlo vyspelosti národa

Taktiež veľmi smutné priznanie pre kovaných materialistov a hlavne budovateľov krásnych zajtrajškov je aj to, že oproti ostatnej ekonomicky vyspelej Európe z nás stachanovsky spravili žobrákov na pokraji tretieho sveta. A sme nimi dodnes, len si porovnajme penzie a platy.

Nesmieme zabudnúť, že k tejto „nátlakovej“ skupine patria aj potomkovia českých kolonizátorov a nositeľov pokroku a mieru, ako boli marx-leninskí profesori z Čiech, ktorí sa dodnes nedokázali zbaviť svojho fanatického českého nacionalizmu, aký nemá v Európe páru. No všetky vyspelé národy majú svoje dejiny, rovnako aj Slováci. A podľa možností majú ich kompletne, tam sa nemôže len tak vyradovať a zatajovať podľa posledného smeru politického vetra. Tak ako lepšie aristokratické rodiny si zo steny nezvesia obraz svojho predka len preto, že bol podvodník, sukničkář alebo opilec. Navždy patrí do histórie rodu.

Narábanie so slovenskou históriou, žiaľ, aj naďalej ukazuje, že k civilizovanej spoločnosti a kultúre európskych tradícií majú naši politici a hlavne novinári ešte

veľmi ďaleko. Počas 20. storočia sa dá pozorovať, že totalitné režimy, ktoré chceli „nového človeka“, nakresleného na „vedeckej“ historickej osi nimi nalinkovanej, zároveň vymazávajú z histórie nielen svoje obete na ceste „k pokroku“ a ich masové hroby, ale aj spomienky na svojich predkov. Lebo nemali správne progresívne názory. Zrejme to súvisí aj s tým, že proletári (neohováram, takto sa označujú sami) nemajú svoje dejiny, tak ako ich nemá luza. Michail Privišin vo svojich denníkoch z rokov 1917 až 1920 poznamenáva, že keď bolševici u niekoho našli čo i len malý cársky obrázok, na mieste ho zastrelili. Ako vidíme, naši súdruhovia od tých čias názorovo veľmi nepokročili, akurát že už nás nestrieľajú.

Štvrté prikázanie: odstrániť dejiny

Francúzsky autor Michel Onfray vo svojej brilantnej knihe *Teória diktatúry* trochu roztriedil a zoskupil tézy Georga Orwella o fungovaní totalitného režimu na dnešné pomery do „siedmich prikázaní“. Smutný príznak doby je, že už aj na Západe má táto kniha čo povedať, preto je taká populárna. Oplatí sa z nej uviesť aspoň hlavné zásady (v knihe podrobne rozpísané) štvrtého prikázania „Odstrániť dejiny“: vyhladiť minulosť, prepísať históriu, vymyslieť spomienky, zničiť knihy, industrializovať literatúru. Iste uznáte, že podobnosť s našimi reáliami je „čisto náhodná“...

A aby to nebolo až také nápadné ako za čias revolúcie, naši patriotickí bolševici si na to vymysleli aj zákon o extrémizme, pod ktorý ukryjú čo sa im len zachce, samozrejme okrem marxizmu-leninizmu. Čisto právnický, je to obrovská hanba nášho zákonodarstva, 50. roky light. Pre nich naďalej platí mimoriadne praktická zásada, ako ju v tých rokoch dokonale sformuloval jeden pokrovový advokát „z ľudu“: „Právo vôbec a najmä právnici sú retardačným činiteľom, komplikujúcim a spomaľujúcim našu cestu k socializmu.“ (Uvádza historik Rudolf Maník v knihe o socialistickej advokácii.) Načo by takýmto lúmenom bolo poznať myšlienky takého mysliteľa ako bol Joseph Ratzinger, že politika tu nie je na vytváranie pravdy, ale že štát má zaručovať právo ako podmienku slobody a spoločného blahobytu. Štát sám nie je zdrojom ani pravdy, ani morálky.

My už sme, žiaľ veľmi, dobre poučení, že každá snaha o „očistu“ dejín našimi súdruhmi značí iba ďalšiu čistku.

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja ● **Vydavateľ:** PV ZPKO, založený v roku 1990 pod názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska [KPVS] ● **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová ● **Redakčná rada:** Ján Košíar (predseda), Bruno Čanády, Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábel a Eva Zelenayová ● **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 ● **Telefón:** 02-5263 8156 ● **e-mail:** ustredie@pv-zpko.sk ● **webová stránka:** www.pv-zpko.sk ● **IČO:** 00679879 ● **Cena jedného výtlačku: 1,90 EURA** ● **Predplatné 20 EUR**/kalendárny rok ● **Predplatné pre zahraničných abonentov: 50 USD** vrátane poštovného. ● **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109 ● **EV:** 3851/09 ● **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. ● **Nevyžiadané rukopisy nevraciam**e ● **ISSN:** 1338-404X ● **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

SPÝTALI SME SA

**Margity Zimanovej
rod. Valentovej**

● Ako sa vám žije dnes?

Bývali sme v Bratislave na Vazovovej č. 2. Sedela som na stolčeku v kuchyni a pozerala som sa na polo-otvorené vchodové dvere, keď som zbadala malého anjelika ako vyletel z bytu. Tento môj príbeh som povedala pani Helenke Kordovej, ktorá mi povedala, že z tohto bytu onedlho odídem.

Pokračovanie na 4. strane

Margita Zimanová na ostatnom sneme PV ZPKO.

Foto Eva Zelenayová

Kádehácke rošády so Slovákami

Keď píšem tieto riadky, spoločnosť čaká druhé kolo prezidentských volieb. Aj keď záujemcov o prezidentský palác bolo dosť, reálnu šancu postúpiť do druhého kola mali iba dvaja kandidáti, Ivan Korčok a Peter Pellegrini. A ani jeden z nich nepredstavuje ideál pre slovenského konzervatívneho voliča. Ani jeden z nich nemal ambíciu a neponúkol voličovi takú zdanlivo jednoduchú vec – rehabilitáciu slovenských dejín. Slovensko bytostne potrebuje zbaviť sa nánosu neprávdy či bielych miest v našej histórii, čo by nepochybne prispelo k prekonaniu mnohých bariér v medziľudských vzťahoch a k zotaveniu spoločnosti. Akým balvanom pre ľudí, čo chcú žiť v pravde je práve táto okolnosť, o čom svedčia aj slová pani Ildy Polanskej v aktuálnom rozhovore Svedectva. „Teraz už môžem zomrieť“, povedala, keď sa vyjadrila k činnosti niektorých ponovembrových politikov KDH, lebo poznala inú ich tvár, než bola tá, vytvorená médiami.

V našej organizácii máme ľudí, o ktorých by sa dalo povedať, že boli zakladajúcimi členmi KDH. Vystúpili z hnutia, lebo sa nedokázali zmieriť s jeho protislovenskou, ba aj protikresťanskou politikou. Ak skupina ľudí založí politický subjekt a dá mu názov kresťanský, vedome narába s tým najzraniteľnejším, čo

človek v sebe nosí. S jeho svedomím, s jeho vierou. Ľudia v zhone o prežitie nemajú čas zaoberať sa politikou. Politici to vedia a masívne zneužívajú ich dôveru. V kresťanskom Slovensku by mala mať strana s názvom kresťanská približne toľko percent hlasov, koľko občanov sa hlási ku kresťanstvu. Ale nie je to tak.

Po počiatočnom ponovembrovom entuziazme nastalo vytrieznenie z politiky KDH a hnutie sa potáca na hranici zvoliteľnosti. V histórii hnutia nejstuuje akt, ktorý by bol v súlade s uznávanými hodnotami kresťanskej demokracie. Až na

SLOVO SVEDECTVA

jednu výnimku, keď sa zasadilo za prijatie ústavného zákona o manželstve s definíciou, že ho tvorí muž a žena. Hoci sa verbálne tvrdo vymedzovalo voči komunistom, práve tých si vybralo za koalíčných partnerov vo všetkých vládach, v ktorých sa ocitlo. Hoci liberálov považovalo za neprijateľných pre spoluprácu s kresťanskými demokratmi, práve liberála dokázali odporúčať za prezidenta Slovenskej republiky. Človeka bez akýchkoľvek náznakov príslušnosti ku kresťanským hodnotám. Korčok bez „krytia“ KDH by nemal šancu na víťazstvo. A v tom spočíva farizejstvo kádeháckych politikov.

Prakticky tým, že vytvorili ilúziu o kresťanskodemokratickej strane, zabránili vytvoreniu skutočného kresťansko-de-

mokratického subjektu. Čo je však neospravedlňiteľné je skutočnosť, že cirkevná hierarchia udržiava túto ilúziu a ponecháva kresťanského voliča v klamstve. Trvá to už vyše tridsať rokov a s plynutím času sa zabúda na činy z minulosti. Démonizáciou Mečiara si vytvorili argument na obhajobu vlastných zlyhaní. Poslanecký klub KDH hlasoval proti Deklarácii o zvrchovanosti SR. Rozhodujúci okamih pre samostatnosť Slovenska sa vytvoril vo federálnom zhromaždení, keď sa hlasovalo o zániku federácie. Historik Matúš Kučera si na vyjednávanie s klubom poslancov za KDH takto spomína: „Prišlo na rad KDH. Že oni sú zásadne proti vzniku Slovenskej republiky, že oni ani jediným hlasom nepodporia vznik samostatného Slovenska. Že oni budú hlasovať za zachovanie československej federácie. Bojovne tam vystupoval Ivan Šimko.“

Treba si tieto okamihy pripomínať, lebo dokazujú kontinuitu politického správania sa kresťanských demokratov. Z tohto pohľadu nie je vôbec čudné, že podporili kandidáta progresívcov, pre ktorých manželstvo muža a ženy odporuje ich ľudským právam na 72 rodov a iným antropologickým nezmyslom. Dokedy ešte bude KDH otáčať kormidlo dejín k chaosu, nenávisti, ba aj k zániku Slovákov?

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

SPÝTALI SME SA

Pokračovanie z 3. strany

Pani Helenka ošetrovala vo väzení Zdenku Schelingovú a bola vo väzení aj s mojou mamičkou. Tak sa aj stalo.

Prelom v mojom živote nastal 14. januára 1952, keď oboch mojich rodičov zaistili. Otecka popravili 28. marca 1953 na Pankráci v Prahe a mamičku odsúdili na doživotie. Prečo? Lebo otecko pomohol pri úteku cez hranice mamičkinmu bratovi Vojtechovi Dankovi, notárovi v Detve. Vo zvolenskom hoteli sa kriticky vyjadril proti novému režimu, čo počul jeden udavač a hrozilo mu za to väzenie. Ten udavač bol negramotný, nevedel sa ani podpísať, v sídle Verejnej bezpečnosti namiesto podpisu urobil tri krížiky. Otecka to stálo život, mamička, starý otec Gabriel Danko a mamičkin brat Imrich putovali do väzenia.

Keď sme zostali v byte samé tri deti, ja 9-ročná, Helenka 7-ročná a Peťko 3-ročný, dali nám pracovníčku VB, aby bola s nami pokiaľ príde po nás starý otecko z Ladomera.

Žili sme u starej mamičky iba z rodinných prídavkov čo nám posielala mamička z väzenia. Na tri deti 310 Kčs. Keď som dosiahla vek 14 rokov, stratila som nárok na detské prídavky a dostávali sme iba 170 Kčs. Nehladovali sme, lebo stará mamička mala kravu, dve ošípané, zajace, sliepky, dobre nám varila. Keď už nevládala chovať kravu, kúpila kozu.

Protifašisti nás nemajú radi

Keď bol Vladimír Maňka predsedom samosprávneho kraja, každý rok organizoval zájazdy do Bruselu. Žiadne dieťa po politických väzňoch tam nebolo. Vo Zvolene, pri nastupovaní do autobusu, si častí účastníkov zájazdu nárokovala výhodné miesta. Ozvala som sa, že autobus je prázdny, môžu si sadnúť kde chcú. Odvetili, že sú protifašistickí bojovníci a ja im nato, tak vy ste bojovali proti Nemcom, ja proti komunistom. Chceli vedieť ako som sa dostala na zájazd. Povedala som im, že pravidelne píšem smutné články a iba jeden bol veselý a ten ma dostal do Bruselu. Počas celého zájazdu sa so mnou nezhovárali.

Historik Dušan Kováč v druhom diele knihy Kronika Slo-

venska pri 50-tych rokoch neuviedol, že bolo bezdôvodne zatvorených 71 000 ľudí, niektorí aj bez súdu. Telefonicky aj písomne som ho na to upozornila, a dal mi za pravdu. Povedal, že vyjde 3. diel a tam to doplní. Nevie pochopiť ako takto môže zmýšľať takýto historik. Čo dá pár listov do tretieho dielu? Keď ľudia budú čítať kroniku, tak si povedia, veď v tých 50. rokoch sa vôbec nič nerobilo. Pravdu mala moja mamička. Keď sa po vyše siedmych rokoch vrátila z väzenia povedala, že prídu ešte roky, keď sa budeme žrať ako potkany. A už to tu máme!

Mamička na súde musela hovoriť to, čo jej súdruhovia napísali. Ak by to nepovedala, veľmi zle by pochodila. Dnes vidím na námestiach protestovať mládež, ale ani nevie prečo. Len sa usmieva a na základné otázky z histórie nevie odpovedať. Je to mládež, ktorá nepozná našu históriu a čo je najhoršie, nevedomujú si to ani naši politici. Slovenské dejiny od profesora Milana Ďuricu stiahli zo škôl, dostupné sú len také, z akých sme sa učili ešte za čias bývalého režimu – ideologicky poznačené, neúplné.

Zákony nám nepomáhajú

Pán Boh mi dal od narodenia bojovnosť a preto bojujem od deviateho roku svojho života až doteraz. Lebo závisť, egoizmus prekvitajú na Slovensku. Pri ostatnom odškodnení som sa s priznanou čiastkou mala rozdeliť s bratom. Počas telefonického hovoru s pracovníkom ÚPN som naliehala, že tak ako ja aj brat je synom popraveného otca a má dostať rovnaké odškodné. Keby som drzo nenaliehala, brat by odškodné nedostal. Za mamičku sme odškodné nedostali, lebo vraj nezomrela vo väzení. Ako mohol prejsť takýto zákon? Takých ľudí máme teraz tu v demokracii, čo nám neprajú.

Pred voľbami prezidenta Slovenskej republiky som prosila našu patrónku Slovenska Sedembolestnú Pannu Máriu, aby pozdvihla ruku nad Slovenskom, aby bol zvolený výlučne prezident žijúci na Slovensku a nie v zahraničí a nastal konečne pokoj, láska a spravodlivosť. To si prajeme všetci ľudia žijúci tu v našej krásnej vlasti.

(zl)

Aj mladiství museli súhlasiť s režimom

V roku 1950 bolo na zámku v Hlohovci internovaných 24 mladistvých, z nich dnes žije už len Mirko Tuchyňa (na obr.), ktorý sa 14. marca 2022 zúčastnil slávnosti znovuosadenia pamätnej tabule mladistvým politickým väzňom.

Prvý raz bola tabuľa odhalená na fasáde zámku 17. mája 1999 a v tom čase bolo prítomných okolo tristo ľudí. Počas rekonštrukč-

ných prác na zámku museli tabuľu odložiť a aj vďaka neúnavnému úsiliu pána Tuchyňa, ktorý mimochodom tabuľu aj financoval, ju za účasti predstaviteľov mesta a vedenia PV ZPKO 14. marca 2022 vo vnútri za vstupnou bránou znovu odhalili a požehnali.

Žiaľ, tohto roku sa nám pietnu spomienku nepodarilo zorganizovať, ale na našich väzňov nezabúdame.

(zel)

„Apoštola Košíc“ uviedli do života

V košickom Múzeu obetí komunizmu sa 5. marca 2024 konala prezentácia knihy *Jezuita JUDr. František Paňák SJ - Apoštol Košíc*. Na podujatí organizovanom ÚPN a Múzeom obetí komunizmu v Košiciach som zastupoval PV ZPKO.

Po hudobnom úvode o knihe prehovoril jej zostavovateľ Mgr. František Neupauer, PhD. a cirkevný historik ThDr. Cyril Hišem, PhD. Hodnotiace slovo mal jezuita František Sočufka a podujatie moderoval riaditeľ Múzea obetí komunizmu Ing. Pavol Hric.

Kniha pozostáva z troch častí. Prvá obsahuje životný profil Františka Paňáka a spomienky jeho najbližších spolupracovníkov. Zaujali ma vízie otca Paňáka, ktoré vo filmovom dokumente spracoval v súčasnosti už nebohý emeritný arcibiskup Alojz Tkáč: „Páter Paňák mal želania, aby padol komunizmus, aby na košických sídliskách boli postavené kostoly, hlavne na Tereze, aby blahoslavení košickí mučeníci boli vyhlásení za svätých a mne, košickému kaplánovi, ktorý som nemal štátny súhlas a bol som zamestnaný vo výrobe predpovedal, že budem biskupom“. Je až neuveriteľné, že všetky štyri proroctvá sa pátrovi splnili.

V druhej časti knihy sú zaznamenané autentické dokumenty, záznamy ŠtB, listy a články pátra Paňáka.

Posledná časť obsahuje obrazovú prílohu.

Mukl s dvoma titulmi

František Paňák sa narodil v roku 1908 v Oravskom Podzámku. Študoval vo Francúzsku a promoval na Karlovej univerzite v Prahe za doktora práv. Čtala sa mu skvelá kariéra. Po skončení štúdia v roku 1938 vstúpil do Spoločnosti Ježišovej v Ružomberku. Od tohto rozhodnutia ho odhovárala jeho sestra Žofia, ktorá bola vydatá za spisovateľa Mila Urbana. Dokonca ho odhovárал aj minister zahraničných vecí prvej Slovenskej republiky Ferdinand Ďurčanský argumentujúc, že Slovensko a národ ho potrebuje do diplomatických služieb. František reagoval, že aj on chce slúžiť národu, ale na inej barikáde. Kňazskú vysviacku prijal v roku 1944 v Banskej Bystrici. V roku 1950 bol pri likvidovaní kláštorov spolu s ostatnými rehoľníkmi sústredený v Želive a v Králikoch. V roku 1952 bol odsúdený na osem rokov väzenia pre trestný čin velezrady spočívajúci v tom, že sa intenzívne venoval mládeži. Väznený bol v Ilave, Valdiciach a v Tmavom Dole v Rtýni pod Krkonošmi, kde sa nachádzali uránové bane. Zaradili ho do kategórie „muklov“ (muž určený k likvidácii). Ako sám spomína, zažil si osobitne kruté spôsoby mučenia vtedajšieho režimu. Napríklad v zime im bachari do pracovnej obuvi naliali vodu, ktorá v noci zamrzla. Ráno ju museli odmrazovať, premočené topánky spôsobovali pocit chladu a zimy a vyvolávali rôzne ochorenia. Niekoľkokrát bol aj v priamom ohrození života. Stalo sa, že vagon s rudou alebo s odpadom sa v bani uvoľnil a vracal sa späť. V poslednom okamihu odskočil a iba zázrakom vyviazol bez zranenia. Niekedy, v zimných mesiacoch, museli nahí

František Neupauer počas prezentácie knihy.

Foto autor

nastúpiť na väzenský dvor a stáť tam do vysilenia. To bola „odmena“ za ťažkú a vyčerpávajúcu prácu pri ťažbe uránovej rudy.

Utrpenie ho nezlomilo

Dôstojnosť človeka bola ponižovaná na hranu únosnosti. Po prepustení na slobodu v máji roku 1960 sa vrátil do Oravského Podzámku. I keď bol právnik a kňaz, pracoval ako murár, lesný robotník, cestár a žeriavnik. Tieto ponižovania trpezlivo znášal. V roku 1968 ho predstavený poslal do Košíc, kde jezuiti mali svoj rehoľný dom. Stal sa duchovným vodcom komunity SJ a známym svedníkom v Dóme sv. Alžbety. V svednici strávil celé hodiny. Keď ho kňazi volali, aby si odpočinul, alebo presvedčali ľudí, ktorí čakali na sved, aby prišli inokedy, nedal sa presvedčiť. Jednoducho povedal: „Ten človek to potrebuje teraz a druhýkrát už nemusí prísť. Nemôžem nikoho odmietnuť, lebo nikdy neviem, prečo mi ho Boh poslal do cesty.“ Arcibiskup Alojz Tkáč o ňom napísal, že v svednici bol nezmar.

V roku 1995, pri príležitosti svätorečenia troch košických mučeníkov, sa na vozíčku pri košickom seminári sv. Karola Boromejského stretol s pápežom, dnes sv. Jánom Pavlom II., aby z jeho rúk prijal apoštolské požehnanie. Takto sa mu dostalo aspoň čiastočné uznanie a zadostučinenie za statočný život.

Zomrel v Košiciach roku 1997 a je pochovaný v Ružomberku.

Keďže som jezuitu Františka Paňáka osobne poznal, vo svojom diskusnom príspevku som si zaspomínal na naše vzájomné stretnutia a označil som ho za „istotu“ v košickej svednici. Som nesmierne vďačný Bohu, že som mal možnosť stretávať sa s týmto vzácnym človekom - kňazom, ktorý žil v chudobe, ale pre mnohých prinášal nesmierne bohatstvá ducha. Všetkým tvorcom tejto vzácnej knihy som v mene našej organizácie prejavil úprimné poďakovanie.

Juraj Vrábel

predseda RO PV ZPKO Košice

Uplynulo 75 rokov od plánovanej schizmy

Po „vítaznom“ februári 1948 skrsla komunistom najmä v Prahe dosť hlúpa myšlienka, vytvoriť národnú cirkev odtrhnutú od Ríma. A už 10. júna 1949 založili tzv. „Katolícku akciu“, čím zneužili celosvetové úspešné hnutie, ktoré už niekoľko desaťročí pôsobilo v Cirkvi. Cieľom bolo vytvorenie vlasteneckej štátnej cirkvi na čele s tzv. vlasteneckými kňazmi ochotnými spolupracovať s komunistami.

Bol vypracovaný presný plán, ktorý sa mal zrealizovať, ibaže nezostal utajený. Biskupi sa 7. júna 1949 stretli v Olomouci a vydali obežník, v ktorom zakázali katolíkom do tejto tzv. „Katolíckej akcie“ vstupovať. V stredu 15. júna sa tajne stretli v Prahe v arcibiskupskom paláci oblečení v civile. Podarilo sa im prerokovať zásadné problémy napriek tomu, že deň predtým bol do kúrie dosadený štátny zmocnenec. Dokonca v deň tohto tajného rokovania prišla polícia a urobila raziu, ale arcibiskupovi Beranovi, ktorý policajtov sprevádzal, sa podarilo miestnosť s biskupmi šikovne obísť. **Tú tzv. „Katolícku akciu“ označili jednoznačne za schizmatickú a v tejto veci napísali pastiersky list s názvom Hlas biskupov a ordinárov veriacim v hodine veľkej skúšky.**

Na tajnom stretnutí sa zúčastnilo štrnásť ordinárov: pražský arcibiskup Josef Beran, olomoucký arcibiskup Josef Karel Matocha, spišský biskup Ján Vojtaššák, košický biskup Jozef Čársky, kráľovohradecký biskup Mořic Pícha, prešovský biskup Pavol Gojdič, banskobystrický biskup Andrej Škrábik, brnenský biskup Karel Skoupý, českobudějovický biskup Josef Hlouch, litoměřický biskup Štěpán Trochta, nitriansky biskup Eduard Nécsey a apoštolskí administrátori František Onderek z Českého Těšína, Ambróz Lazík z Trnavy a Róbert Požný z Rožňavy.

Text výzvy biskupov prinášame v plnom znení

„V nesmierne vážnej chvíli nášho náboženského a národného života obraciame sa na vás týmto listom, právom učiacej Cirkvi. Láska k národu a ľudu ČSR nás vedie k tomu, aby sme k vám hovorili v rozhodujúcich dňoch, keď ste sa stali svedkami útokov na jednotu a vedenie katolíckej cirkvi u nás. Sme z ustanovenia Božieho strážcami odkazu Kristovho a zodpovedáme pred Ním za spásu vašich duší. Ako zodpovední predstavitelia Katolíckej cirkvi v ČSR citíme iste ťažkú zodpovednosť za vývoj náboženských udalostí v našej vlasti a nezastierame, že nadišla rozhodujúca chvíľa veľkých skúšok pre našich drahých veriacich a pre naše verné kňazstvo. Museli by sme sa cítiť pred vami zahanbení, keby sme si počínali ináč, keby sme si nepočínali ako pastieri, ktorí v záujme vašej spásy sú ochotní dať životy za svoje ovce. Musí nás však zaujímať to, či je táto forma priaznivá pre vývoj náboženského života a či je možné takú spoločenskú prestavbu uviesť nejako do súladu s náukou Ježiša Krista. Dobré vieme, koľkých práv ste už boli zbavení, a nie je ani vám neznáme, koľko príkoria musela Cirkev u nás v poslednej dobe už vytrpieť. Nemusíme vám predkladať, drahí veriaci, o tom zvláštne dôkazy. Obzrite sa len okolo, sledujte udalosti a zistíte ľahko,

že Cirkev katolícka v ČSR za storočné služby národom, za svoju kultúrnu a charitatívnu činnosť, za oddanosť svojmu ľudu, za neohrozenosť a utrpenie v dobe okupácie, obdržala trpkú odmenu. Celá náboženská tlač až na niektoré celkom bezvýznamné výnimky bola zrušená: boli zastavené i úradné obežníky ordinariátov, namiesto nich bol zavedený tzv. Vestník katolíckeho duchovenstva, ktorý ani zďaleka nie je katolícky, a nemá cirkevné schválenie, je vydávaný proti vôli ordinariátov a napriek tomu je určený pre katolíckych kňazov, je redigovaný nekatolíckmi v duchu proticirkevnom. Preto čítanie a prechovávanie tohto časopisu je odteraz zakázané a nezostáva nič iné, iba všetky čísla im poselať naspäť.

Konferencia biskupov v Dolnom Smokovci, ktorá mala zaujať stanovisko k požiadavkám vlády, musela byť prerušená pre odhalenie odpočúvacieho zariadenia v zasadacej sieni. Niekde boli zakázané i duchovné cvičenia a na mnohých miestach boli znemožňované náboženské púte, ba dokonca boli zneužitú k nenáboženským, politickým účelom. Vcelku možno povedať, že mimo kostola je každá náboženská činnosť úplne znemožnená. Mohli sme my, vaši biskupi, byť s týmto všetkým spokojní a pristúpiť na každú požiadavku, i keď bola v rozpore s prirodzeným a Božím právom? Mohli sme pred svojim veriacim ľudom a pred celým svetom schváliť každý vývoj, i keď sa tento nezrovnával s duchom náuky Ježiša Krista? Veru, radi dávame cisárovi, čo je cisárovo, ale nebolo možné mu obetovať i to, čo patrí Bohu, lebo Boha treba poslúchať viacej ako ľudí. (Sk 5, 29). Pričom sa nechce nič podniknúť proti vôli biskupov. Títo kňazi dali svoje podpisy väčšinou oklamaní a pod nátlakom. Neurobili tak vedome ani dobrovoľne a zachovávajú rozhodne vernosť Svätej cirkvi a oddanosť svojim biskupom, ako to už mnohí súkromne i verejne vyhlásili. Každý pokus o založenie diecéznych, krajských, okresných, alebo farských katolíckych akcií je zakázaný a duchovní i laici, ktorí sa zakladania takýchto akcií zúčastnia, alebo vstúpia do ich výborov, alebo prijímú nejakú funkciu, budú tým samým skutkom vyobcovaní z Katolíckej cirkvi. Sme si istí, drahí bratia a sestry v Kristu, že schvaľujete tento náš postoj i obozretnosť. Pomáhajte nám a posilňujte nás svojimi modlitbami, svojim rýdzim kresťanským životom a svojou bezvýhradnou oddanosťou svojej matke Cirkvi, aby za pomoci Ducha Svätého našla sa schodná cesta pre úpravu cirkevno-štátnych pomerov. Keby však k takejto dohode už prísť nemohlo, ak totiž už bolo rozhodnuté začať všetkými prostriedkami vyhladzovací boj proti Cirkvi Kristovej a zneužiť jej zastretým spôsobom pre ciele bezbožníckej, tak potom nadišla hodina skúšky pre katolíkov v tomto štáte. Preto ordinári povzbudzujú veriacich vnímať všetko toto z nadprirodzeného pohľadu: Každá skúška je z Božieho dopustenia a iste prispeje k spásu našich duší. Je príležitosťou, aby sme osvedčili svoju vernosť Kristovi, aby sme pykali za svoje poklesky a aby sme sa naučili byť celkom a dôsledne katolíckmi. Zostaňte verní svojim biskupom, ktorí s vami trpia, a nedajte sa zlomiť ani vtedy, keby k vám nemohol preniknúť ich hlas. Cirkev je nezničiteľná a trpieť pre

Krista je najväčšia sláva. Nedajte sa mýliť falošnými prorokmi, varujte sa pred dravými vlkami v rúchu barančom, nedajte sa vyprovokovať k prenáhleným a nepremysleným činom. Bdejte a modlite sa. Všetkým, najmä však tým, ktorí trpia, alebo budú trpieť protivenstvá pre spravodlivosť, žehnáme.“

List bol doručovaný osobitnými kuriérami a kňazi boli vyzvaní prečítať tento text v nedeľu 19. júna 1949. Niektorí ho prečítali, iní nie, ďalší pridali aj svoj komentár. Boli aj takí, ktorým ho eštabáci zhabali, lebo chodili v nedeľu ráno po farách, vedeli, že kňazi ten list majú a niektorým ho aj vzali.

Štát a vládu KS ako reakciu na tento pastiersky list vydala *Ohlas Katolíckej akcie*. Uverejnili ho Katolícke noviny tiež s dátumom 19. júna 1949. Generálny tajomník KSČ Rudolf Slánský inštruoval všetky krajské výbory strany: „Chceme, aby som mohli každým dňom zverejniť v tisku ďalšie stovky podpisů kněží a sdělení o desetitisících podpisů katolických občanů, ... očekáváme také od vás jména kněží, kteří podepsali toto prohlášení“.

Konflikty s vtedajšou mocou dostali označenie „vzbury“. Niektoré pre svoj rozsah a ostrosť boli hodnotené ako protištátne trestné činy. Išlo najmä o vzbury v Levoči, Čadci, Veľkých Úľanoch, Dlhom nad Cirochou, Brusne a Hornej Krupej, kde sa na nich zúčastnili stovky, ba až tisíce ľudí. Najväčšou bola vzbura v mojom rodnom meste v Levoči. Pri vzburách došlo nielen k fyzickému napádaniu, ale použili sa aj strelné zbrane, a to zo strany bezpečnostných orgánov i účastníkov vzbúr. Desiatky osôb utrpeli zranenia, boli aj obeť na životoch. Podľa prof. Františka Vnuka celkove sa takéto vzbury stali asi v 60 obciach a zúčastnilo sa na nich okolo 25 000 ľudí. Trestné oznámenia boli podané proti 1 136 osobám, z nich bolo odsúdených 467 spolu na 546 rokov, šesť mesiacov a 27 dní. Oslobodených bolo 289 ľudí, mnohí dostali podmienené tresty. „Vzbury“ proti tzv. Katolíckej akcii boli najmasovejším prejavom odporu obyvateľstva proti komunistickému režimu do roku 1989.

Ján Košiar
duchovný PV ZPKO

Všetko najlepšie, Slovensko!

Dnes, 14. marca 2024 o 12:05 hod. uplynulo presne 85 rokov, keď novodobé Slovensko potvrdilo svoju dospelosť. Odvážnym patrí vďaka. Odvážnym, lebo zo svetových mocností im nikto pomoc neposkytol. Nikto sa ich neujal. Nikto ich nesprevádzal. Nikto zo sveta veľikášov a „etalónov spravodlivosti a pokroku“ nemal odvahu. No o to väčšiu odvahu mali títo supi po svetovej kataklizme, ktorú sami spôsobili, pri trestaní za vraj rozbitie republiky...

Nikto z týchto niktošov si nespomenul na 14 bodov prezidenta Wilsona (posolstvo amerického prezidenta Kongresu z 8. januára 1918), na ktorých sa mala vybudovať Európa po prvej svetovej vojne, na sebaurčovací právo národov. Tým viac si vážime to, čo sme mali a v súčasnosti ešte máme.

Všetko najlepšie, hlavne Božie požehnanie, ochranu Sedembolestnej, orodovanie sv. Cyrila a Metoda, všetkých slovenských svätcov Ti prajem, Slovensko!

Gabo Smatana

Posun nielen v čase

Hral som asi futbal pred blokom, keď syn Ivana Jesenského cestoval do Ilavy navštíviť otca vo väzení. Sedel za trestný čin znižovania vážnosti prezidenta republiky a jeho hanobenia. **Ivan Jesenský** bol šéfom odborárov vo VSŽ a nezmielil sa s okupáciou v roku 1968. Domov sa vrátil po roku a pol a nemal ešte 50 rokov, keď zomrel. Uštváli a utrúpili ho. Prezidentom bol vtedy Gustáv Husák, ktorému teraz nosia na hrob kvety.

Ján Bača riaditeľ pre vonkajšie vzťahy
U. S. Steel Košice

Ivan Jesenský
Foto archív

Neradostný postreh

Časopis *Svedectvo*, ktorý vydávajú PV ZPKO, časopis *Naše svedectvo*, ktorý vydáva KPVS, ako aj časopis *Pamäť národa*, ktorý vydáva Ústav pamäti národa sú NEPREDAJNÉ, nedostupné na voľnom trhu. Mladá generácia narodená po roku 1989 ani nevie, že takéto časopisy v Slovenskej republike vychádzajú.

Lustračný zákon na Slovensku nikdy nebol uplatňo-

vaný a preto bývalé nomenklátúrne kádre KSS, ŠtB, ľudových milícií, ich synovia a dcéry i ďalší príbuzní sú dnes prví kapitalisti a vládnu v spoločnosti, štáte.

Akéže je to kresťanstvo na Slovensku? Farizejské, lebo vo všetkých typoch volieb kresťania volia bývalých komunistov a ich blízkych rodinných príbuzných.

Z našich snáh o pravdivú históriu rokov 1948 - 1989 si robia posmech.

Mikuláš Tóth

Jubilant František Vnuk

Najvýznamnejší historik exilu a jeden z našich najväčších historikov vôbec, František Vnuk, sa 8. apríla dožíva 98 rokov. Je autorom takmer 40 kníh a azda troch tisíc článkov.

Pochádza z obce Červený Hrádok (Verešvár). Po maturite na gymnáziu v Zlatých Moravciach (1946) nastúpil na Vysokú školu banícku v Ostrave, no čistky na fakulte a situácia v ČSR, ho v roku 1949 donútili emigrovať do Rakúska. Keďže USA azyl neposkytovali, usadil sa v Austrálii. Po tvrdých robotníckych začiatkoch absolvoval na univerzite v Adelaide štúdium metalurgie; potom tu pokračoval ako asistent, získal docentúru a prednášal až do dôchodku (1985). Okrem metalurgie vyštudoval v Adelaide aj históriu a politické vedy (1955 – 1960). V ďalších desaťročiach svoj výskum upriamil na slovenské dejiny 20. storočia, osobitne na obdobie rokov 1938 – 1945, ktoré skúmal v širšom kontexte.

V Austrálii si našiel druhý domov; s írskou manželkou Annou mal osem detí, z ktorých jeden sa stal kňazom. Krátky či dlhší čas žil takmer na všetkých kontinentoch; ovláda viacero svetových jazykov. Svojou usilovnosťou a fundovanosťou sa vypracoval na čelného historika a možno i publicistu slovenského exilu. Bol jednou z hlavných opôr, stĺpov exilu. Meno František Vnuk bolo pojmom už od 60. rokov. Ako sa ukázalo, na Západe mohol pre historickú pravdu a rodnú vlasť spraviť viac, ako keby drel v baniach alebo spieval podľa červeného notového zošita čsl. akademikov...

Nezišiel z dohľadu ŠtB

No hoci bol tisíce kilometrov ďaleko, ŠtB a režimisti jeho práce pozorne sledovali – báli sa ich. Zneprijemňovali im život, kalili jednofarebný, radostný obraz ČSR, SNP a partizánov. A keďže „vinník“ bol ďaleko, aspoň ho pošpinili a strpčovali život jeho rodine na Slovensku. Už v roku 1965, len rok po vyjení knihy *Neuveriteľné sprisahanie*, ho ŠtB označila za „čelného predstaviteľa slovenskej separatistickej katolíckej emigrácie“. Medzi jej najväčšie hriechy vraj patrilo, že jej predstavitelia „nevidia Československo, len slovenský národ“. Apropo, len málokto si už dnes uvedomuje, že hlavnou úlohou ŠtB nebolo strážiť mocenský monopol KSČ, ale štátnu jednotu Československa.

Ako sám priznal, do roku 1989 bol presvedčený, že v Austrálii aj umrie. Pád komunizmu pokladal za zázrak, za „prst Boží“. Jeho radosť z návratu domov, stretnutie s matkou po vyše 40 rokoch, bolo preto dvojnásobne radostné.

S pádom komunizmu i Československa však nezmišli ich štruktúry, stúpenci a dogmy; predovšetkým partizánska legenda „SNP“. Rôzne reziduá naviazané na cudzie mocnosti účinne pôsobili aj po obnove štátnosti v roku 1992 a špinili na všetko, čo bolo spojené s exilom a slovenskou štátnosťou. Pocítil to aj František Vnuk...

Od roku 1990 žil striedavo na Slovensku a Austrálii. Do rodnej vlasti prichádzal v apríli a odchádzal v septembri; podobne ako lastovičky. Je priam neuveriteľné, čo za tieto dva kvartále stihol vykonať. Okrem vedeckého výskumu, archí-

vov, vydávania kníh, pôsobil aj pedagogicky na Teologickej fakulte, kde obhájil docentúru. V Matici slovenskej posudzoval rukopisy a práce iných, recenzoval, pozorne sledoval politické dianie, aktuálne reagoval (čo dnes už nik nerobí) a rozvinul aj bohatú publicistickú a prednáškovú činnosť. Koľko hodín má deň profesora Vnuka?

Nedocenený veľikán

Kto ho osobne poznal vie, že jeho určujúcimi vlastnosťami boli vždy pracovitosť a skromnosť. Nikdy neodmietol pomoc iným – čo išlo samozrejme na úkor jeho vlastného času – ktorý mu však Pán Boh akoby vynahradiť dlhým životom a jasnou myslou.

S milovaným Slovenskom sa definitívne rozlúčil v septembri 2012. Dnes znie priam neuveriteľne, že posledný, priam celoživotný rozhovor s ním uverejnil časopis ÚPN Pamäť národa – dnes sa tu jeho meno nesmie už ani vysloviť.

Hoci žil na Západe, nikdy si ho neidealizoval. Už v 80. a 90. rokoch vystríhal pred niektorými úpadkovými tendenciami, mamonárstvom a temnými silami (G. Soroš a pod.), ktoré hrozia aj Slovensku. Žiaľ, naši ľudia ich vtedy bagatelizovali, dnes ich tu máme v plnej sile.

Najmenej ocenenia a vďaky sa mu dostalo od SR, o ktorej vznik sa 40-ročným zápasom na Západe výrazne zaslúžil. Štátne vyznamenania u nás dostane skôr partizán či prokurátor, ktorí posielali stúpcov slovenskej štátnosti na smrť, než ich obeť; či osobnosť, ktorá svoj život posvätila boju za historickú pravdu a právo národa na svoj štát. Žiaľ, dodnes platí, že v krajine pod Tatrami je láska k vlasti a obeť v jej prospech človeku skôr na príťaž. Je to iba u nás?

Je príznačné, že najvyššie ocenenie získal v cudzine, od pápeža Jána Pavla II. Rytiersky rád sv. Gregora Veľkého v roku 1996.

Úzko vždy spolupracoval aj s bývalými politickými väzňami a ZPKO. Mimoriadne veľa spravil aj pre (slovenskú) Cirkev. Podobne ako v RTVS, ani v tzv. katolíckych médiách by ste dnes jeho meno márne hľadali.

Jedno zo slovenských prísloví znie: „Do vysokých stromov hromy bijú“. Profesor Vnuk si tých úderov vystál dosť. Dnes má 98 rokov. Bude sa ktosi v SR zaujímať aspoň o jeho bohatý, celoživotný archív a knižnicu? **Martin Lacko**

Prečo zaniklo Regnum Sclavorum?

Zmeniť zažité pohľady na dávne udalosti je ťažké, ba až nemožné. A predsa len, ak podľa evanjelistu Jána „pravda oslobodzujú“, sme povinní ju hľadať aj po storočiach či tisícročí. Ide totiž nielen o pravdu, ale i o slobodu. A tak staviame otázku: mal prechod od Regnum Sclavorum k Regnum Marianum, či Panoniorum svoje skryté zákulisie? Uhorsko totiž „prišlo“ až o vyše tristo rokov: až na minciach z čias Bela IV. z rokov 1235-1270 sa stretávame s Regnum Ungarorum.

Asi si dostatočne neuvedomujeme, že prenasledovanie Metodových učeníkov sa neskončilo Vichingovými krutosťami v roku 886. A vieme, že keď pápež Ján IX. vyslal na Slovensko v roku 899 arcibiskupa Jána a biskupov Benedikta a Daniela a obnovil Vichingom zničenú slovenskú Cirkev, o rok proti tomu protestovali bavorskí biskupi? A vieme, že pápež Inocent IV. vydal v roku 1243 bulu, ktorou potvrdzuje, že rozhodnutie Hadriána II. a Jána VIII. vykonávať bohoslužby v slovenskom jazyku ostáva v platnosti? Je to pozoruhodná, ale zamlčovaná informácia. Toto rozhodnutie pápeža predsa nespadlo z neba. Ktosi v 13. storočí oň požiadal. Zrejme vtedajší panovník z rodu Arpádovcov. Učia nás o tom na dejepise? A vôbec, máme slovenský dejepis?

Nebojme sa priznať k rodu Arpádovcov. Naši západní bratia nás po roku 1918 presvedčili, že uhorské dejiny ako také nie sú naše. Ale ony sú! Sú väčšmi naše ako maďarské! Veď Maďari nemajú pre „Uhorsko“ ani len osobitné slovo! A nitrianski Arpádovci boli väčšmi Sloveni ako Maďari. Aj preto, že len málokto spomedzi nich sa „nezahľadel“ do kyjevských, haličských či poľských princezien, ktoré im rodili synov i dcéry. A aj naopak, napríklad Hont-Poznanovec Lampert sa oženil so sestrou kráľov Gejzu a Ladislava z 11. storočia. Koniec-koncov, ak veríme Anonymovi, už na začiatku Arpádovcov je slovenská krv: najmladší Arpádov syn Zoltán sa oženil s dcérou Menumarota a splodil Takšoňa. Bol Menumarotom niektorý zo Svätoplukových synov? Dejiny Uhorska sú naozaj prevažne dejinami slovenskými, hoci zavše s maďarskými menami vládcov.

Vráťme sa však do realít 10. storočia. Nič dobré nevyšťil príchod pražského biskupa Vojtecha v roku 982, ktorý podľa niektorých zdrojov – píše o tom aj Milan Ďurica vo svojich Dejínach Slovenska a Slovákov – „rozvrátil pravú vieru“, nahradil ju latinskou a biskupov pravej viery dal sťať. „Západný“ vplyv možno vidieť aj, áno, v rozkaze kráľovnej Gizely Bavorskej na vylúpenie očí a zaliatie uší horúcim olovom Vasilovi – Vazulovi z roku 1037. Aby trón zaujal Benátčan Orseolo...

Je tomu 985 rokov, keď sa kráľom našich predkov, resp. aspoň ich časti, ktorá žila na južnom Slovensku, teda pod hranicou spájajúcou Hlohovec, Nitru, Levice, Krupinu, Lučenec, Miškovec, Zemplín a Kráľovský Chlmec, stal Peter Orseolo. Ak ste o ňom doteraz nepočuli, patrí sa obozná-

miť vás, že tento človek bol synom Márie, sestry Vajka, kráľa Štefana, ktorého poznáme s prívlastkom svätý, a ktorému je u nás zasvätených až 75 kostolov, čo je len o 4 menej v porovnaní s Cyrilom a Metodom. Imrich „ich má“ 31, Gorazd napríklad len 10. Pritom pomer krutostí, ktorých sa dopustil svätec Štefan sa vyrovná rozsahu utrpení spomenutých našich svätcov. Je to iba dôsledok cítenia predstaviteľov Cirkvi u nás v minulosti?

Písal sa rok 1039, Štefanov syn Imrich bol osem rokov mŕtvy, ublížil mu diviak na poľovačke. Nástupcom Štefana sa mal stať jeho bratranec Vasil, po maďarsky Vazul, Nitran, ale nestal sa ním. Lebo... Možno nebudete veriť, ale slovensko-uhorské dejiny sú plné oslepení a inakších krutých ublížení odporcom. O oslepení Rastislava bavorskými vládmami vieme, Vasil/Vazula dal oslepiť a do uší mu nalial horúce olovo buď sám „svätý“ Štefan, skôr však jeho bavorská manželka Gizela. Inak „blahoslavená“, ktorej relikvie podaroval v roku 2023 maďarský vesprímsky arcibiskup György Udvardy Nitrianskemu biskupstvu.

Keď teda hrozilo, že po smrti Štefanovho syna Imricha v roku 1031 by spolu s otcom mali nárok na trón ďalší jeho synovia, pozval ich Štefan a radil im, aby ušli ako len najrýchlejšie môžu, a tak si zachránili život. Pred kým teda ušli do Čiech a následne Belo do Poľska, Ondrej a Levente do Kyjeva? A pred kým neušiel Vasil-Vazul? Pred Štefanovou Nemkou Gizelou, ktorá ho dala oslepiť, pretože bol vážnym kandidátom na uhorský trón?

Kráľ Peter Orseolo po roku 1039 pokračoval v misii Vichinga a zrejme aj Gizely: likvidoval starú slovensko-byzantskú cirkev a zavádzal latinské obyčaje. A latinizáciu Uhorska po vymretí Arpádovcov zavŕšili Anjouovci Karol Róbert a následne jeho syn Ľudovít. V roku 1342 prešiel aj benediktínsky kláštor vo Vyšehrade, dovtedy slovenský, na latinský obrad.

V roku 1046 prepuklo tzv. pohanské povstanie Vatu, počas ktorého prišiel o život svätý Bystrík, nitriansky cirkevný hodnostár. Charakter tohto povstania však zďaleka nebol iba pohanský. Ak vôbec. Jonáš Záborský nevidel v ňom „zápas pohanstva s kresťanstvom, ale obradu grécko-slovanského s latinským a pomstu pravoslávnych kresťanov nad latiníkmi za trpené krivdy.“ Napokon Vata bol medzi mužmi budúceho kráľa Gejzu, ktorý 14. marca 1074 pri Cinkote a Moďorode porazil kráľa Šalamúna s erbom plným brvien a v znamení nitrianskeho dvojramenného kríža pripojil k Nitrave Zadunajsko. Odvtedy do iného 14. marca – dňa vzniku prvej Slovenskej republiky v roku 1939 – uplynulo 865 rokov. Južné hranice Slovenska sa pritom obnovili ešte 4. júna 1920, teda 845 rokov po Cinkote a Moďorode. Toľko teda trvalo „bezhraničné“ spoložitie Slovákov a Maďarov.

Nalejme si čistého vína: Regnum Sclavorum nezaniklo z nepriateľstva medzi Slovákmí a Maďarmi. Ale „vdaka“ úsilí Západu zlikvidovať plody cyrilo-metodskej misie.

Marián Tkáč

Neuveriteľná sila lásky

Pokračovanie z 1. strany

Počas prvej Slovenskej republiky už v škôlke ich učili k vlastenectvu. No nemal to len zo škôlky, mamička hovorievala, slovenský chlieb jeme, moje deti budú Slováci. Ja som ešte zažila prezidenta Tisu.

● Narodili ste sa v Kremnici. Kde ste sa zoznámili s manželom Ivanom?

Skončila som gymnázium v Kremnici a začala som si hľadať nejaké miesto v laboratóriu, lebo nechcela som ísť pracovať do úradu. Veľmi som chcela robiť v laboratóriu, to ma zaujímalo. Brat, ktorý býval v Žiline, mi vybavil miesto v tamojšej krajskej hygienickej stanici, kde boli samé laboratória. Mikrobiológia, virológia, vody sa skúmali, ich závadnosť, a tam som bola veľmi spokojná.

● S maturitou z gymnázia?

Urobila som si nadstavbu zdravotnej školy. No platy tam boli mizerné. Veľmi dobre si pamätám ten okamih, keď som na schodisku stretla Ivana. Išiel hore, do oddelenia potravín a ja dole, do laboratória mikrobiológie. Keď sme sa míňali, cezo mňa akoby iskra preletela.

● Motýle v bruchu...

Ivan si tento moment tiež veľmi dobre pamätal a priznal sa, že vtedy si povedal, to je ona, to je ona.

● Láska na prvý pohľad?

Áno. Vtedy soboty neboli voľné dni, na nedeľu som chodievala domov do Kremnice. Keď som sa 12. februára vrátila do Žiliny, čakal ma na stanici. Potešila som sa, veď aj ja som cítila k nemu náklonnosť. Bola tuhá zima, odprevadil ma k bratovi, kde som bývala. Tak sa to začalo.

● A ako pokračovalo?

Pýtala som sa na neho dievčat v laboratóriu a tie mi povedali, že nemá rád dievčatá. Vraj čo je to za chlapa. Asi som na neho zapôsobilá, keď ma začal vyhľadávať. Rozprávali sme sa a raz som sa ho opýtala, či chodí do kostola. Že nie veľmi často. A že kedy bol na spovedi? Vraj pred ôsmimi rokmi. No, kamarát, tak to mi nemôžeme spolu chodiť, nie, to sa nedá, povedala

Ida Polanská (vpravo) s členmi kresťanského spoločenstva.

Foto archív

som mu. Ivan však onedlho išiel na spoveď a začali sme každý deň chodiť do kostola. Na litánie, krížovú cestu, lebo vtedy neboli večer sv. omše. A spolu sme si robili aj spytovanie svedomia, chodili na sv. omše.

● Vy ste ho prerobili !?

Nie ja, to Pán Boh urobil. On to takto chcel, takto to zariadil.

● V ktorom roku to bolo?

V roku 1956 sme sa zoznámili, v roku 1957 sme mali svadbu a v roku 1958 sa narodil Karol, najstarší syn.

● Čiže koniec 50. rokov. Vtedy bolo dosť odvážne chodiť do kostola.

Ja som s tým nemala problém, ani môj brat. U neho nastali ťažkosti neskôr, lebo jeho manželka bola učiteľka. Takže na omše chodila do sakristie, ale nevynechala žiadnu. Vychovali štyri krásne deti. Jeden syn je známy očný lekár, v Bratislave má vlastnú kliniku. Všetci sú hlboko veriaci.

● Vy s Ivanom ste však v Žiline nezostali?

Potrebovali sme byť a v Dubnici nad Váhom zasa laborantov. Sťahovali sme sa, keď mal najstarší syn dva roky, ďalší dva mesiace. Byť na štvrtom poschodí, bez výťahu. Ale keď je človek mladý, všetko zvládne. Navyše v zamestnaní veľmi nám išli v ústrety.

Potrebovali sme jasle, škôlku, všetko bolo ďaleko, Dubnica sa stavala, doprava nefungovala ako dnes. Vefa sme sa naplakali.

● Prečo?

Lebo sme deti museli nechať v týždenných jasiach. Našťastie to netrvalo veľmi dlho. Nasťahovali sme sa 4. januára a už v septembri otvorili škôlku i jasle hneď vedľa nás. Takže už sme si mohli deti zobrať domov každý deň a to bolo ohromné. Na hygienickej stanici bola pekná záhrada, v lete sme tam boli s deťmi do večera.

● Ako došlo k tomu, že manžel sa rozhodol vydávať samizdaty s kresťanskou tematikou?

To prišlo neskôr, keď do Dubnice prišiel don Bernardín Šipkovský. Všimol si, že sme celá rodina chodili do kostola. Raz nás od farskej brány zavola, poďte, poďte. Dodnes si to gesto pamätám. Išli sme a začali sme uvažovať o tom, že by sme mohli založiť nejaké spoločenstvo. Medzi prvými bol inžinier Pavol. Napísal nejakú esej do rádia Slobodná Európa, s ktorou vyhral prvú cenu, nuž ho prenasledovala ŠtB. Jeho manželka bola lekárka. Členmi tohto spoločenstva boli vzdelaní ľudia, profesori na gymnáziu i na vysokej škole. Pod tlakom ŠtB sa presťahovali z Dubnice do Nemšovej, do Bratislavy a spo-

ločenstvo sa rozpadlo. V tom čase mi zomrela mamička, najstarší syn emigroval do Rakúska, veľmi som sa trápi-la. Ale čo som mala robiť? Posledné slová, ktoré som synovi povedala boli, Kajko môj, radšej ťa chcem vidieť mŕtveho, akoby si mal zradiť Krista. A on si to dodnes pamätá.

● **To bolo v roku 1980. V tých rokoch manžel pracoval na samizdatoch.**

Setra Bernardeta veľmi potrebovala kresťanskú literatúru, také drobnéjšie veci. Spočiatku to tlačil na origu a to bola strašná robota. Farby sa rozlievali, chémia, smrad. Každý kto prišiel, musel vidieť, čo sa u nás robí.

● **Veď vás aj zatkli.**

Zobrali ma z roboty, dovezli domov. Robili domovú prehliadku, šiestich som tam mala. Vôbec som sa nebála. To bol Boží zásah. V spálni sme mali tlačiareň aj ruské Písmo sväté.

● **Ruské?**

V ruštine, posielali sme ho na Sliach vojakom. To mal na starosti dp. Václav Kocián. Povedal, že čo Písmo sväté, to obrátený Rus. Ja som sa len bála, čo bude so sviatosťou oltárnou, keď ju najdu.

● **Vy ste ju mali v byte?**

V byte, náš byt bol ako kaplnka. Bola uložená v ikebane, vedľa nej socha lurskej Panny Márie.

● **K vám chodili ľudia pokloniť sa sviatosťi oltárnej?**

No pravda. Mali kľúč od nášho bytu. A každý štvrtok sme mali adorácie, modlili sme sa a to bolo počuť.

● **Takže sviatosť oltárnu nenašli?**

Nenašli. Ale boli tam aj na drobné kúsky rozlamané hostie, lebo sme si každý deň dávali aj sv. prijímanie. A každý mesiac 26. sme mali 24-hodinové adorácie.

● **A čo ten eštebák urobil s ikebanou?**

Chytil ju do ruky a ja som si pomyslela, Panna Mária, zachráň svojho syna, lebo ja už nemôžem. To som povedala a ako som to povedala, on ju položil. Ale boli tam knižky o Tisovi, ktoré Ivan vydával a nejaké písomnosti. To ich zaujímalo. I môj názor. A ja im hovorím áno, to bol náš prvý prezident a to bol dobrý prezident, povedala som otvorene.

● **Napokon preto vášho manžela odsúdili. Stýkal sa však aj s ďalšími známymi disidentmi. Ako to u vás prebiehalo?**

František Mikloško a Ján Čarnogurský stále chodili do Dubnice. Aj Silvo Krčméry a prvé čo povedal, koľko potrebuješ peňazí na mesiac. Koľko uvedieš, toľko ti vyplatíme. Každý mesiac. A ja hovorím, nepotrebujem nijaké peniaze, už vtedy som tušila, že sú to slobodomurárske peniaze. Mikloško a Čarnogurský chodili do Nemecka a Čarnogurský ešte aj do Ruska.

● **To už bolo po roku 1989?**

Nie, ešte za komunizmu. Veď to mi bolo podozrivé, ako je to možné.

● **Ako to viete?**

Povedal mi to. Ale Čarnogurský sa nikdy jasne nevyjadroval.

● **Veď tým bol známy, aj áno, aj nie. Samostatné Slovensko? Aj áno, aj nie.**

Dokonca Svätý Otec chcel, aby sme sa osamostatnili, hovorila mi o tom jedna známa, ktorá mala brata vo Vatikáne. Čarnogurský vraj povedal, aby sme sa neoddelili a Mikloško zasa veľmi brojil proti Tisovi, lebo vraj v archívoch sa o ňom nie dobre píše. Brat Tibor, keď sa stal generálnym prokurátorom ČSFR, si dal tú námahu, išiel do OSN a celý spis o vojnových zločincoch si prezrel a nikde sa nenašiel Tiso. Informoval o tom politické špičky. A hoci ho Havel dovedy nechcel uvoľniť z funkcie, potom už netrval na jeho zotrvaní. Dokonca aj Mikloško sa nechal počuť, že Tibor chcel odísť z pozície generálneho prokurátora.

● **Manžel však kandidoval do federálneho zhromaždenia za KDH a aj sa stal poslancom.**

Ale aj odtiaľ odišiel. No na pohreb mu prišli Mikloško aj s Čarnogurským. Vtedy som im otvorene povedala, vy ste sa nejako rozdelili. Jeden je za Rusov, druhý za Američanov. A oni na to, máš pravdu. To máš pravdu. Takže oni to sami priznali.

● **Zaujímaví ľudia sa u vás schádzali a nie všetci boli národovci. Napríklad Krčméry bol čechoslovakista.**

Všetci boli, Čarnogurský i Mikloško, aj Jukl a nevedeli sme, že bol v SNP. Veď to bol dôvod, prečo sa Ivan s nimi rozišiel. Rozchádzali sa aj v názoroch na našu históriu i budúcnosť.

● **Vidíte, čo všetko sa u vás stretávalo.**

(Smiech) Veru, veru, mne sa to už vtedy nepáčilo, keď slobodomurár Mikloško určoval, kto môže byť biskupom a kto nie, no a znova je v parlamente a pokračuje v protislovenskej politike. Nejde správnou cestou, modlím sa za neho aj za všetkých. Je mi ľúto najmä mladých v KDH. Podľa zjavenia Panny Márie, strana, ktorá si dá do názvu kresťanská, nemá nič spoločné s kresťanstvom. Pochopil to aj môj manžel. Nepociťujem nenávisť k nikomu a nikomu neprajem zle. Aj Panna Mária prorokovala, že veľa slobodomurárov sa obráti. Dúfam, že aj Mikloško a ostatní. **Eva Zelenayová**

Ida Polanská pred bránou domu, v ktorom sa schádzali priatelia na adorácie.

Foto Eva Zelenayová

Kruté gesto proti zakladateľovi festivalu

Justus Frantz – zakladateľ šlesvicko-holštajnského hudobného festivalu sa ocitol v nemilosti. Skvelý dirigent, klavirista a televízny moderátor, ktorý neváhal nastáňovať hudbu do vidieckeho prostredia, nebude smieť účinkovať na svojom festivale. Príčina? Jeho početné koncerty v Rusku a priateľstvo so známym ruským dirigentom Georgijevom... Hudba po stáročia spájala milovníkov hudby, no odteraz ich asi bude rozoštvávať.

Severný výbežok Nemecka predstavuje spolková krajina Šlesvicko-Holštajnsko. Obmývajú ju dve moria – Severné a Baltské more, medzi ktorými leží Dánsko. Medzi 13 spolkovými krajinami a 3 slobodnými mestami patrí Šlesvicko-Holštajnsko síce do skupiny najmenších spolkových krajín (2,70 mil.), no vďaka svojim kultúrnym ambíciám je miestom konania jedného z najväčších európskych hudobných festivalov.

Šlesvicko-holštajnský hudobný festival (ŠHHF) sa uviedol roku 1985 legendárnym otváracím koncertom. Vlastný festivalový program sa začal o rok neskôr. Spočiatku prezentoval svojmu početnému publiku klasickú hudbu a svetové hviezdy. Originálne boli rozmanité koncertné pódia. Koncerty sa konali nielen v koncertných sieňach, chrámoch a na voľných priestranstvách, ale aj v humnách alebo skladištných priestoroch – skrátka všade, kde vynikajúci umelci dokazovali, že k úspešnému koncertu patrí predovšetkým majstrovstvo interpretov a záujem publika.

Úvodné etapy tejto originálnej cesty riadil nemecký klavirista Justus Franz (1944). K prvým krokom festivalového spoločenstva prispel aj slávny americký dirigent a skladateľ Leonard Bernstein (1918-1990), ktorý v roku 1987 založil v bývalom štátnom kultúrnom centre na zámku Salza u medzinárodnú orchestrálnu akadémiu pod heslom „Robme hudbu ako priateľa“. Je samozrejme, že veľká popularita tohto hudobného génia prispela k popularite i úrovni rozvíjajúceho sa festivalu. Na pamiatku spoluzakladateľa festivalu sa od roku 2002 udeľuje cena Leonarda Bernsteina výnimočne nadanému mladému umelcovi. Prvým laureátom sa stal čínsky klavirista Lang Lang.

ŠHHF sa čoskoro stal aj Mekkou mladých umelcov, ktorí tu nachádzali v stále rastúcom počte podujatí dobrý odrazový mostik. Umelecký riaditeľ festivalu Justus Frantz mal priaznivú situáciu k uplatneniu a rozvinutiu originálnych nápadov. Festival sa prepracoval k impozantnej

návštevnosti. Stovka festivalových podujatí doma a v susedných štátoch a spolkových krajinách prilákala okolo 200 000 návštevníkov.

Obdobie rokov 1996 – 2013 sa vyznačovalo hľadaním životaschopného modelu a dostatočne štedrých štátnych i súkromných prostriedkov. Stále bohatší program si vyžadoval zvýšené náklady. Napokon si problémy s mobilizáciou finančných zdrojov vynútili nahradenie Justuza Frantza novými umeleckými vedúcimi.

Po obsahovej stránke sa v rokoch 1996 až 2013 festival zameriaval na prezentáciu tvorby a interpretácie umelcov z jednotlivých krajín, po roku 2013 na retrospektívnu prehliadku významných skladateľov a interpretov. Festival napokon prekonal hranice klasickej hudby a otvoril svoju programovú náruč aj rockovým a popovým hudobníkom, spevákom a skladateľom populárnej hudby a disc jockeyom.

Dramatické zvraty v súčasnom politickom dianí a ozbrojený konflikt medzi Ruskom a Ukrajinou sa zrejme premietnu aj do osudov seba lepších festivalov a kultúrnych aktivít, ktoré predpokladajú kultúrnu výmenu interpretačných umelcov. Embargá vyslovené štátnymi orgánmi a kultúrnymi inštitúciami niektorých krajín si vynútili odklad vystúpení alebo dokonca zrušenie vystúpení prominentných umelcov.

Významný nemecký časopis Spiegel uverejnil začiatkom decembra 2023 informáciu o rozhodnutí vedenia festivalu ŠHHF, podľa ktorého jeho zakladateľ Justus Frantz nebude pozvaný k účinkovaniu na festivale, nakoľko prijíma početné pozvania na vystúpenia v Rusku a o. i. je blízkym priateľom ruského dirigenta Valerija Georgieva.

Nuž, hudba bola odjakživa považovaná za univerzálnu reč, ktorá zblízuje publikum rôznej národnosti. Ak posledný vývoj vo výmene prominentných hudobných umelcov bude pokračovať doterajším smerom, bude to mať záporný vplyv jednak na rozvoj hudobného umenia, ako aj na rozvoj hudobného myslenia a ctenia širokých vrstiev milovníkov hudby.

Keď Leonard Bernstein pri založení medzinárodnej orchestrálnej akadémie na zámku Salza u pred 37 rokmi pozdravil účastníkov heslom „Robme hudbu ako priateľa“, ani len netušil, že táto výzva bude aktuálna aj po štyroch desaťročiach.

Juraj Pohronec

Treba rozpoznať Krista i Antikrista

Je to paradoxné a ťažko slovami a definíciami vyjadriteľné, že prv, než ľudstvo dokáže poznať Krista, ktorý je neustále s nami a medzi nami, musí poznať Antikrista. Hovorí o tom už apoštol Ján, že do sveta vyšli rôzni antikristi.

V súčasnosti sa veľa hovorí o perspektíve umelej inteligencie a o možnej nesmrteľnosti akýchsi kyborgov. Akosi si všelijakí superinteligenti a hyperkalkulanti neuvedomujú, že Kristus neoddeliteľne chápe pravdu, cestu a život. Pravdu teda nie je možné poznať bez zablúdenia a potknutí na ceste a bez živého humoru, často aj čierneho a nie celkom slušného, jednoznačného a ľahko pochopiteľného. Tí antikristi si akosi neuvedomujú, že najväčšia neslušnosť je nedržať hubu, keď niečo nedokážeme nielen urobiť, ale ani pochopiť a tobôž definovať.

V našich, ale občas aj v iných svätých písmach ich autori v podtexte naznačujú, niekedy možno aj nevedomky, že chápanie Božej prítomnosti je iné u žien a u detí a často diametrálne odlišné v tých rozumných a menej citlivých mužov, ktorí tak radi tvoria definície a dokonca vraj presné plány, ktoré svojou opovážlivosťou volajú do nebies a prinášajú niekedy nevyhnutné tresty.

Z tých zrážok chápania a nechápania vzniká aj životný a situačný humor, ktorý nedokáže

vytvoriť ani ten najinteligentnejší počítač, ani najodvážnejší schwab, ani najoriginálnejší harari a či harakiri. Často podobný človek ani netuší, nakoľko mu haraší...

Píšem túto úvahu na sviatok sv. Tomáša Akvinského, ktorý si vraj na sklonku života uvedomil, že všetky jeho teologické summy majú summa summarum cenu prázdnej slamy...

Ježiš nám hovorí, aby sme nepohrdali ani jedným z tých maličkých, lebo ich anjeli vidia tvár nášho Otca, ktorý je na nebesiach. Tiež nám zdôrazňuje a vystríha nás, že kto pohorší jedného z tých najmenších, ktorí v neho veria, zaslúži si mlynský kameň na krk a hodenie do hlbokej vody.

Nie sú antikristami ľudia, ktorí tvrdia, že oni rozumujú tomu a rozhodujú o tom, či sú mužmi, ženami, alebo ešte len deťmi, ktoré možno manipulovať takým smerom, aký sa tým najroznejším mudrcom zažiada?

Ako obvyčajne končím klasickými a overenými zvratmi a nie zastaralými a neaktuálnymi zvratkami: APAGE SATANAS! a MARANATHA! Pre menej vzdelaných, ale vôbec nie hlúpych, to aj preložím: **Odiť Satan! a Príď Pane!**

Vlado Gregor

Peter Tollarovič: Pavol Gašparovič Hlbina a slovenská katolícka moderna

Bratislava: Post Scriptum, 2023, 184 s.

Životné osudy a diela popredných predstaviteľov slovenskej katolíckej moderny približujú viaceré monografie, zborníky či odborné štúdie. Medzi najvýznamnejšie a „zakladateľské“ osobnosti katolíckej moderny nepochybne patrí široko rozhladený, vzdelaný katolícky kňaz a básnik Pavol Gašparovič Hlbina (1909 – 1977), ktorého básnická tvorba je však dnes širokej verejnosti nedostupná. O jej znovunavrátanie medzi čitateľov, no predovšetkým o jej kritickú analýzu sa pokúsil mladý autor Peter Tollarovič, ktorý pôsobí ako odborný asistent na Studia Academica Slovaca (FF UK) a zaoberá sa najmä slovenskou poéziou 20. storočia. V recenzovanej monografii vychádzal z básnických zbierok Hlbina, časopiseckých básní, archívnych materiálov, literárnych pozostalostí, vlastných príspevkov, ale aj rozhovorov, ktoré poskytol k danej problematike.

Práca je formálne rozdelená do siedmych kapitol. Na prvých stránkach autor približuje Hlbinove inšpirácie a básnické začiatky v časopisoch *Svojeť* a *LUK* či jeho teoretické články o literatúre v *Eláne*. Upozorňuje, že Hlbina nepatrí medzi básnikov politicko-agitátorského razenia (sem zaradil Rudolfa Dilonga), ktorí sa vo svojich dielach dotýkali aj citlivej slovenskej otázky v časoch prvej Československej republiky. Príčinu tejto zdržanlivosti pripisuje liberálnemu prostrediu Prahy, v ktorom sa mladý Hlbina pohyboval päť rokov ako študent teologickej fakulty.

Úprimný aj vo viere

Opisuje tiež básnikovu spoluprácu so Spolkom svätého Vojtecha a peripetie vydania jeho debutovej zbierky *Začarovaný kruh* (1932) v spomenutom vydavateľstve. Priestor dáva dobovým ohlasom na zbierku, pričom na nasledujúcich stranách sa ju sám pokúsil „rozložiť na drobné“ a analyzovať jednotlivé cykly. Zbierku napokon hodnotí ako nesúrodú, čo pripisuje neskúsenosti mladého autora, jeho neschopnosti rozlúčiť sa so staršími a málo vydarenými básňami, ale i nátlakom vydavateľstva na doplnenie zbierky. V najrozsiahlejšej štvrtej kapitole odhaľuje čitateľovi Hlbino-vo literárnu činnosť v čase vydania jeho druhej zbierky *Cesta do raja* (1933). V nej sa podľa autora snažil skĺbiť nové individuálne básnické videnie a výraz s tradičnou vierou. Predstavuje vlastnú náboženskú skúsenosť, ktorá je intímna a autentická, nebojí sa byť úprimným do krajnosti: „Pohybu-

je sa medzi františkánskou pokorou, preexponovanou prostotou, vernosťou voči tradícii kresťanskej literatúry, a preto nezavrhuje biblické motívy, svätcov, modlitby, tradičné symboly.“

V ďalšej stati predstavuje Hlbina ako redaktora časopisu *Postup*, vydávaného od roku 1934 (v tom istom roku bol vysvätený za kňaza a začal účinkovať ako kaplán v Rosine a potom v Bošáci). Objasňuje aféru okolo básnikovej tretej zbierky *Harmonika* (1935), ktorú rozvíril Rudo Brtáň svojim ostrým posudkom v *Slovenských smeroch*. Brtáň (evanjelik) vyčítal Hlbinovi zmyselnú telesnosť, poukazujúc pritom na jeho kňazské povolanie. Hlbina na takúto kritiku reagoval až prehnane emotívne, keď v básni poukazoval na Brtáňovu „kruptú, nízku luteránsku dušu“ a „hluché oslie uši“. Ich vzájomný konflikt sa rozohrel a vyústil až do sporu medzi katolíckmi a evanjelikmi nielen v umení, pričom niektorí hľadali v afére aj politický podtón. Závažnosť konfliktu zvyrazňuje skutočnosť, že Spolok slovenských spisovateľov vydal k nemu oficiálne stanovisko.

Básne - modlitby

Autor na ďalších stránkach skúma Hlbino-ve kňazské básne a básne-modlitby. Všíma si jeho básnické tematizovanie kňazstva, ktoré je u iných básnikov katolíckej moderny veľmi zriedkavé, prípadne sa neobjavuje vôbec. Podobne kňazské a mariánske motívy, vyskytujúce sa v tvorbe iných sporadicky. Čitateľa akiste zaujmú Hlbino-ve názory na surrealizmus, ktorý spočiatku takmer idealizoval, tvrdiac, že neexistujú rozpory medzi Bretonovou definíciou surrealizmu a kresťanským svetonáhladom (spoločné znaky vidí v slobode a zázračnosti), no čoskoro na to ho spolu s futurizmom neváha poslať do starého železa. Označuje ho za „chvíľkový záchvat niekoľkých príslušníkov ľudského rodu“, keďže je charakteristický pýchou, negáciou, deštrukciou a satanizmom. Neupiera mu však niektoré dobré prvky, ktoré ho spájajú s kresťanstvom a v zásade ho nezavrhuje.

Autor tiež načrtáva Hlbino-ve dnes málo známy a nedocenený podiel na zostavení monumentálneho a v európskom priestore unikátneho diela – *Jednotného katolíckeho spevníka* (1937), ktorý vydal Spolok svätého Vojtecha. V posledných dvoch kapitolách podrobne analyzuje zbierky *Dúha* (1937) a *Belasé výšky* (1939). Napokon hľadá príčinu Hlbino-voho odmlčania sa koncom 30. rokov. Kniha obsahuje menný register a obrazovú prílohu, v ktorej nájdeme najmä obálky Hlbino-voch básnických zbierok. Čitatelia by však iste ocenili, ak by autor zaradil do príloh aj niekoľko ukážok z Hlbino-vej básnickej tvorby či bohatej publicistickej činnosti. Jeho erudícia v danej problematike je zjavná a preto ostáva dúfať, že bude rovnako zanietene pokračovať v ďalších výskumoch a nadobudnuté poznatky zúročí tak vo vedeckých, ako i popularizačných príspevkoch. **František Skovajsa**

STALO SA

1. apríla 1943 nemecké vojsko objavilo v lese pri ruskej obci Katyň masové hroby vyše 4000 poľských dôstojníkov, ktorých bolševici vyvraždili po uväznení v zajateckom tábore Kozelsk. Členom medzinárodnej lekárskej komisie, ktorá vyšetruovala okolnosti tejto masovej vraždy bol aj slovenský lekár, profesor patologickej anatómie na lekárskej fakulte Slovenskej univerzity Dr. František Šubík (básnik Andrej Žarnov).

2. apríla 1914 sa v Parchovanoch narodil Jozef Papin. V rokoch 1942-1944 pôsobil ako kaplán na viacerých miestach, v Brestove, Trebišove a Veľkom Šariši, potom ho poverili pastoráciou medzi vysokoškólakmi v bratislavskom internáte Lanfranconi. V r. 1945 na univerzite v holandskom Nijmegen získal doktorát filozofie a stal sa kaplánom v Šarišských Dravciach. V r. 1946 emigroval do Spojených štátov. Zomrel v roku 1982 v Darby, USA. – 110. výročie narodenia.

7. apríla 1964 zomrel v New Yorku Konštantín Čulen, slovenský publicista, historik a politik aktívny v HSĽS a v období prvej Slovenskej republiky. Po roku 1945 funkcionár exilových organizácií v Amerike, redaktor Kanadského Slováka. Pochovaný je na NC v Martine. Narodil sa 26. februára 1904 v Brodskom. – 60. výročie úmrtia.

11. apríla 1947 sa začala uskutočňovať výmena obyvateľstva v zmysle česko-slovensko-maďarskej dohody z 27. februára 1946. Prvý vlak so 126 Slovákami z Maďarska prišiel do Parkánu (teraz Štúrovo) 13. apríla.

11. apríla 1969 sa na Námestí osloboditeľov v Košiciach na protest proti sovietskej okupácii upálil slovenský vojak Michal Leučík zo Sečovskej Polianky. Na rozdiel od podobného gesta českého študenta Jana Palacha, tento čin bol úplne utajený, lekárske dokumenty zničené a všetci svedkovia a príbuzní prinútení k mlčanu.

13. – 14. apríla 1950 v nočnom

čase ozbrojené jednotky milície, vojska a Zboru štátnej bezpečnosti vtrhli do takmer všetkých mužských kláštorov na Slovensku a brutálnym spôsobom deportovali všetkých rehoľníkov do vopred vyhladených „koncentračných táborov“, kde ich internovali (akcia K). V noci z 3. na 4. mája dokončili akciu likvidovaním ostatných mužských kláštorov. Týkalo sa to 1 326 rehoľníkov, z toho 406 kňazov, ktorí žili v 110 rehoľných domoch. Z nich potom 171 kňazov bolo odsúdených na vysoké tresty: 5 na doživotie a ostatní spolu na 756 rokov a 6 mesiacov väzenia.

14. apríla 1945 rozhodnutím predsedníctva SNR č. 108/1945-prez. zo dňa 13. 4. 1945 bol zhabaný katolícky vysokoškolský internát Svoradov v Bratislave s tým, že „celý majetok patriaci Svoradovu, t.j. vysokoškolský internát a všetky príslušné budovy, ako aj celý ostatný hnutelný a nehnuteľný majetok prechádza dnešným dňom do vlastníctva štátu a podlieha správe SNR“.

14. apríla 1849 zomrel na Dobrej Vode básnik a kňaz Ján Holly. (170. výročie) Narodil sa v Borskom Mikuláši v roku 1785.

15. apríla 1947 Národný súd v Bratislave vyniesol rozsudok trestu smrti povrazom nad prezidentom Slovenskej republiky Jozefom Tisom. Jeho obhajcovia so súhlasom odsúdeného hneď podali žiadosť prezidentovi E. Benešovi o milosť.

17. apríla 1919 zomrel vo Viedni barón Ladislav Medňanský, maliar, krajinár európskeho významu. Mal ateliér aj na parížskom Montmartri, neskôr aj vo Viedni. Jeho krajinárske maľby sa vyznačujú melanchóliou či nostalgiou a majstrovským zachytením svetla. Narodil sa 23. apríla 1852 v Beckove. – 105. výročie úmrtia.

18. apríla 1947 na dvore Justičného paláca v Bratislave bol popravený obesením prvý prezident Slovenskej republiky katolícky kňaz Jozef Tiso. V roku 2007 bol hrob

otvorený a vykonaná exhumácia s DNA potvrdením o tom, že ide o ostatky Jozefa Tisu. Urnu s kosťami uložili späť do hrobu, ktorý dostal nový pamätník.

19. apríla 1947 v noci o jednej hodine polícia dala pochovať telo Jozefa Tisu v jednom z troch pripravených hrobov na Martinskom cintoríne v Bratislave. Cirkevný obrad vykonal saleziánsky kňaz Jozef Stašo, ktorý pracoval ako väzenský kaplán.

22. apríla 1990 pápež Ján Pavol II. navštívil Slovenskú republiku. Pri vystúpení z vrtuľníka na Vajnorskom letisku si pokľakol a pobožkal slovenskú zem, ako to robil iba pri príchode do suverénnych štátov.

23. apríla 1929 sa konala posviacka Pápežského česko-slovenského kolégia Nepomucenum v Ríme. – 95. výročie.

25. apríla 1949 Predsedníctvo ÚV KSČ vydalo smernice na dosiahnutie úplnej kontroly nad Katolíckou cirkvou utvorením národnej cirkvi, odtrhnutej od Ríma.

26. – 29. apríla 1953 Krajský súd v Bratislave vyniesol rozsudok nad členmi Rodiny, ktorú v rokoch 1944 – 1946 založil chorvátsky kňaz Tomislav Poglajen (Kolakovič). Odsúdených bolo 24 osôb, z nich 9 žien, spolu na 121 rokov a 9 mesiacov väzenia.

28. apríla 1943 švajčiarsky generálny konzul v Bratislave Max Grässli hlásil svojmu ministerstvu zahraničných vecí: „...prezident Tiso robí všetko, čo je v jeho moci, aby deportáciu Židov definitívne zastavil a osud pozostalých Židov do určitej miery ľudsky upravil. V tomto jeho úsilí sa teší sympatiám prevažnej časti slovenského obyvateľstva.“

29. apríla 1950 uväznili obidvoch gréckokatolíckych biskupov: sídelného biskupa Pavla Petra Gojdiča i pomocného biskupa Vasila Hopku. Vyše 70 kňazov, ktorí odmietli vstúpiť do Pravoslávnej cirkvi, bolo spolu s rodinami vysídlených do sudetských krajov Česka so zákazom vrátiť sa na Slovensko.

PRIPOMÍNAME SI

V apríli si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

55 rokov

Miroslav Halás, Hlohovec 8.4.1969

60 rokov

Marek Ihnát, Košice 25.4.1964

65 rokov

Ing. Jaroslava Horníková, Krásno 2.4.1959

Irena Homolová, Nitra 22.4.1959

70 rokov

Bohumil Louda, Nitra 10.4.1954

75 rokov

Kristína Nemečková, Bratislava 15.4.1949

Ing. Štefan Košiar, Nitra 21.4.1949

80 rokov

Doc. Ing. Peter Ivánek, Csc., Kysucké Nové Mesto 2.4.1944

Ján Dekýš, Lovča 5.4.1944

81 rokov

Helena Markovičová, Veľké Bedzany 30.4.1943

82 rokov

Agneša Lakoščíková, Dolný Kubín 10.4.1942

Eva Brinichová, Nitra 12.4.1942

Jolana Gregušová, Lovča 18.4.1942

84 rokov

Mária Danková, Trebišov 15.4.1940

86 rokov

Jozef Brodňanský, Dolný Kubín 16.4.1938

88 rokov

Valéria Kraushuberová, Hlohovec 10.4.1936

Arpád Tarnóczy, Nováky 11.4.1936

89 rokov

Mirko Tuchyňa, Bánovce nad Bebravou 18.4.1935

90 rokov

Juraj Badinka, Šiatorská Bukovinka 23.4.1934

91 rokov

Irena Krajčíková, Dobrá 16.4.1933

Elena Rybárová, Hrušové 19.4.1933

93 rokov

Juraj Nižňanský, Vrbové 16.4.1931

Katarína Neštráková, Sered' 30.4.1931

95 rokov

Ing. Karol Ďubek, Sečovce 28.04.1929

96 rokov

Ing. Mária Branišová, Bratislava 13.4.1928

97 rokov

Anežka Šumichrastová, Trenčín 1.4.1927

99 rokov

Eleonóra Jedličková, Bánovce nad Bebravou 8.2.1925

*Jubilantom
úprimne
blahoželáme*

pisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda neprajníci by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdu podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodláme aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok **na číslo účtu: SK74 3100 0000 0040 0012 8109, alebo sa kontaktujte na tel. čísle: 02-52 63 81 56.**

Darcom úprimne ďakujeme
Vedenie PV ZPKO
a časopisu Svedectvo

PRISPELI NA SVEDECTVO

JUDr. Peter Brňák, Bratislava 50 EUR

Michal Malatinský, Bratislava 10 EUR

MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava 20 EUR

Melánia Straková, Piešťany 6 EUR

Eva Hluchová, Piešťany 16 EUR

Vlasta Šuranová, Trnava 50 EUR

Mária Lukáčová, Bardejov 32 EUR

Margita Cirinová, Bratislava 10 EUR

Oľga Margetinyová, Hlohovec 120 EUR

MUDr. Ján Balon, Zborov 80 EUR

Miro Nemeč, Ludanice 11 EUR

Helena Záhorová, Bziny 10 EUR

Vladimír Kolada, Námestovo 10 EUR

František Petrek, Levoča 20 EUR

Anastázia Mračnová, Moravský Sv. Ján 30 EUR

Helena Halková, Banská Bystrica 20 EUR

Anna Benčatová, Banská Bystrica 10 EUR

Magdaléna Brodňanská, Žaškov 6 EUR

Jozef Brodňanský, Dolný Kubín 10 EUR

Agneša Lakoščíková, Dolný Kubín 8 EUR

Anna Letrichová, Tvrdošín 20 EUR

Mária Mišeje, USA 50 EUR

Viliam Horák, Bánovce nad Bebravou 5 EUR

Ing. Jozef Hanzel, Predmier 30 EUR

Emília Gajdošová, Hlohovec 20 EUR

Eva Bieliková, Bánovce nad Bebravou 10 EUR

Anton Selecký, Bratislava 26 EUR

Msgr. Stanislav Vojtko, Horné Orešany 30 EUR

Ing. Magdaléna Sulanová, Bratislava 500 EUR

Františka Jancová, Ilava 10 EUR

Marta Maláškova, Malacky 30 EUR

Marta Krištofčíková, Bratislava 3 EUR

Vladimír Krištín 50 EUR

Alžbeta Cmarková, Bratislava 30 EUR

Eva Krupská, Halíč 5 EUR

Vojtech Polnišer, Tlmače 10 EUR

Klára Brodňanská, Ružomberok 60 EUR

Štefan Frič, Liptovské Sliače 76 EUR

Ida Ružičková, Ružomberok 7 EUR

Ing. Eva Šalapková, Stará Lubovňa 14 EUR

Mária Šidová, Ružomberok 50 EUR

Viliam Horák, Bánovce nad Bebravou 5 EUR

Darcom vyslovujeme úprimné poďakovanie

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 92 rokov, v novembri 2023, zomrela **PaeDr. Elena SU-LOVÁ**, dlhoročná členka regionálnej organizácie PV ZPKO v Trnave, manželka politického väzňa.

Pozostalým vyslovujeme úprimnú sústrasť

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Bývalý minister vnútra SR Roman Mikulec sa rozhodol, že rezort už nebude viac financovať náš časopis Svedectvo a radikálne znížil našej organizácii výšku štátnej dotácie. Nedostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z prostriedkov štátnej dotácie, preto sa obraciam na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu.

■ PRIPOMÍNAME

Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú **v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 12.00 hod.** Upozorňujeme našich členov, že mimo úradných hodín sa telefonicky nedovolia do kancelárie Predsedníctva PV ZPKO.

Toto rozhodnutie bolo prijaté dňom

a vyhlásené dňom 17.12.1990

v Bratislave dňa 17.12.1990

z Rt 128/90

U z n e s e n i e

Krajský súd v Banskej Bystrici na neverejnom zasadnutí dňa 17.12.1990 v trestnej veci vedenej na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp.zn. I T 9/88 proti obvinenému Ivanovi Polenskému takto

r o z h o d e l

Ivan P o l e n e k ý , nar.22.3.1936 v Žiline,naposledy bytom v Novej Dubnici,Hviezdoslavova ul.8.9/81 okr.Poveľská Bystrica,

ktorý bol právoplatne uznaný za vinného rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp.zn. I T 9/88 zo dňa 17.júna 1988 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu sp.zn. 2 To 25/88 zo dňa 30.augusta 1988 z trestného činu podvracania republiky podľa § 98 ode.1,2 písm.b/ tr.zák. a odsúdený k trestu odňatia slobody v trvaní štyroch rokov a k trestu prepádnutia vecí, tak ako sú uvedené v prvostupňovom rozsudku

j e ú d e s t n ý

súdnej rehabilitácii,pretože podľa § 2 ode.1 písm.d/zákona č.119/90 Zb. o súdnej rehabilitácii boli uvedené rozhodnutia zo zákona zrušené.

Súčasne boli zrušené všetky ďalšie rozhodnutia obsahovo nadväzujúce na tieto rozhodnutia a to dňom kedy boli vydané.

Podľa § 2 ode.2 cit.zákona sa trestné stíhanie proti Ivanovi Polenskému pre trestný čin podvracania republiky podľa § 98 ode.1,2 písm.b/ tr.zák. z a e s t a v u j e .

O u d o v o d n e n i e

Krajský súd v Banskej Bystrici na neverejnom zasadnutí zistil, že Ivan Polenský bol rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp.zn. I T 9/88 zo dňa 17.júna 1988 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu sp.zn. 2 To 25/88 zo dňa 30.augusta 1988 právoplatne uznaný za vinného z trestného činu podvracania republiky podľa § 98 ode.1,2 písm.b/ tr.zák. a bol mu uložený trest odňatia

- 2 -

slobody v trvaní 4 (štyri) roky a trest prepádnutia vecí, tak ako je to uvedené v prvostupňovom rozsudku.

Podľa § 2 ode.2 Zákona o súdnej rehabilitácii sa na trestný čin podvracania republiky podľa § 98 ode.1,2 písm.b/ tr.zák. vzťahuje rehabilitácia zo zákona a preto Krajský súd rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohoto uznesenia.

Po právoplatnosti uznesenia si možno uplatňovať nárok na odškodnenie na Ministerstve spravodlivosti SR.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu je možné podať sťažnosť do 3 dní od jeho oznámenia na Najvyšší súd v Bratislave prostredníctvom tunajšieho súdu.
Podaná sťažnosť má odkladný účinok.

V Banskej Bystrici dňa 17.12.1990

Za správnosť :

JUDr.Vladimír M a r t u š